

FRISKE OG SORTSEKTE SETTEPOTETER

International Year of the
P O T A T O
2008

HIDDEN
TREASURE

skog+
landskap

NORSK GENRESSURSENTER

Det starter med vevskultur, dvs. roting av sykdomsfrie skuddspisser fra potet på glass.

Foto: Overhalla klonavlssenter

Fra klonavlsfeltet går potetene videre til oppformering hos godkjente settepotetdyrkere over hele landet.

Foto: Overhalla klonavlssenter

Miniknoller er små settepoteter dyrket i veksthus fra vevskulturplanter.

Foto: Overhalla klonavlssenter

Poteter formeres vegetativt med knoller, noe som gjør at virus og andre sykdommer som følger settepoteten lett blir overført fra en generasjon til neste. Derfor blir settepotetene som nyttes i norsk produksjon oppformert på en måte som sikrer sortsekte og tilnærmet sykdomsfritt plantemateriale. Dette kalles sertifisert avl.

OVERHALLA KLONAVLSSENTER AS har ansvar for å organisere og gjennomføre settepotetavlen slik at norske produsenter får friske og sortsekte settepoteter. Sykdomsfritt utgangsmateriale produseres i veksthus og på egne felt, mens den videre oppformeringen foregår hos godkjente kontraktdyrkere rundt om i landet.

VEVSKULTUR OG MINIKNOLLER. Det hele begynner med vevskultur, dvs. dyrking av sykdomsfrie skuddspisser på kunstig substrat i lukkede og sterile glass. Neste trinn er utplanting i veksthus for produksjon av miniknoller. På Klonavlssenteret produseres det 150 000 miniknoller per år.

SETTEPOTETPRODUKSJONEN. På grunnlag av miniknoller produserer 60 godkjente settepotetdyrkere 7 000 tonn settepoteter årlig. Totalbehovet i landet er ca. 35 000 tonn, og mange produsenter kjøper sertifisert materiale som de selv oppformerer til eget bruk.

SORTER. Det lages sertifiserte settepoteter av i alt 39 ulike sorter. De fem mest brukte sortene er: Saturna (industripotet) 17,2 % av total produksjon, Beate (9,4 %), Asterix (9,2 %), Rutt (6,9 %) og Folva (6,7) regnet etter omsetningen av settepoteter.

VIKTIGE SYKDOMMER. Ved sertifisert produksjon av settepoteter skal produsentene være sikre på at settepotetene er fri for lys ringråte og potetcystenematode. I tillegg skal de være tilnærmet fri for virussykdommer. Friske settepoteter hindrer også spredning av bakteriesykdommene stengelråte og bløtråte, og soppsykdommene fomaråte, fusariumråte, blæreskurv og sølvskurv. Også for tørråte kan smitteoverføring med settepotet være et problem. Det er ønskelig at hobbydyrkere av poteter, særlig i viktige dyrkingsområder, også nytter sertifiserte settepoteter, for å hindre sykdomssmitte til yrkesproduksjonen.

KOSTNADER. Staten og potetprodusentene bruker hvert år ca 30 mill. kr. på å sikre landbruket sykdomsfrie settepoteter.

Bildet viser symptomer på mopptoppvirus, en potetsykdom som følger settepotetene.

Foto: T. Munthe, Bioforsk

